

УДК 351:342.7

<https://doi.org/10.62664/cpa.2024.02.25>

Олег СЕРНЯК,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
кандидат наук з державного управління, доцент,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-8935-3253>

Ірина СЕРНЯК,

доцентка кафедри міжнародних економічних відносин,
кандидатка економічних наук,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID ID <http://orcid.org/0000-0001-6243-8874>
(© СЕРНЯК О., СЕРНЯК І., 2024)

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДТРИМКИ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Волонтерська діяльність і волонтерство як суспільний рух в Україні набули свого найбільшого розвитку з моменту російського військового вторгнення в Україну в лютому 2014 року, проте своєрідною кульмінацією цього розвитку можна назвати перші місяці повномасштабної війни вже у лютому-березні 2022 року. Попри значну динаміку розвитку волонтерської діяльності в Україні та її величезний потенціал, існують суттєві проблеми у сфері її підтримки та розвитку з боку державних і місцевих інституцій влади. Серед таких основних проблем можна виокремити недостатнє фінансування, обмежений доступ до інформації,

недостатню координацію з бізнесом та громадами, а також бюрократичні бар'єри. Це призводить до низької ефективності волонтерських проєктів, браку мотивації та визнання волонтерів, а також ускладнює розвиток волонтерського руху загалом. Вирішення цих проблем потребує комплексного публічноуправлінського підходу й активної участі всіх зацікавлених сторін, що мають не просто підтримати волонтерство в Україні, а забезпечити його сталий розвиток.

Аналіз визначень і законодавчого формулювання дало змогу виокремити ключові риси волонтерської діяльності, якими є добровільність, тобто діяльність згідно з особистою волею індивідуума, без обов'язків чи примусу; безоплатність, або неприбутковість, тобто відсутність матеріальної винагороди за волонтерську діяльність. Навпаки, волонтери, як правило, віддають свій час, навички та ресурси для поліпшення життя інших людей або для підтримки важливих суспільних справ; соціальна корисність, тобто спрямованість діяльності на поліпшення добробуту громади, суспільства, держави, надання допомоги тим, хто її потребує.

Погляд на волонтерство як форму благодійної діяльності не заважає державі розвивати цей вид суспільних відносин самостійно, що, зокрема, підтверджується наявністю закону про волонтерську діяльність. Однак, правове забезпечення є лише частиною публічного управління розвитком волонтерської діяльності. Основний і, мабуть, найскладніший його напрямок пов'язаний з формуванням соціально-психологічних мотивів серед громадян і розвитком культури волонтерства, що в поєднанні з організаційно-спроможними волонтерськими інституціями забезпечують сталість волонтерства в Україні.

Потреба підтримки волонтерської діяльності в Україні з боку державної влади та місцевого самоврядування зумовлена особливою роллю волонтерства в умовах повномасштабної війни. Якщо додати до цього здатність волонтерства фундаментувати громадянське суспільство загалом, то розвиток волонтерської діяльності має бути одним із ключових пріоритетів державноуправлінської діяльності. Нижче наведено кілька шляхів, якими можна вдосконалити таку діяльність, а саме: фінансова підтримка, зокрема надання грантів, субсидій та інших фінансових ресурсів для волонтерських організацій; розвиток людського капіталу волонтерства через навчання та консультування волонтерів з метою підвищення їх компетентності та результативності діяльності; інформаційна підтримка, що проявляється в забезпеченні відкритого доступу до інформації про можливості волонтерства, а також у популяризації волонтерської діяльності через медіа та соціальні мережі; співпраця з бізнес-середовищем і стимулювання корпоративної соціальної відповідальності у вигляді підтримки волонтерських проєктів; визнання та заохочення волонтерської діяльності, зокрема, упровадження системи відзнак, нагород та інших форм визнання ролі волонтерів; спрощення юридичних процедур, зокрема в частині зменшення бюрократичних перешкод і полегшення процесу реєстрації волонтерських організацій; створення волонтерських центрів, що надаватимуть підтримку, координацію та ресурси для волонтерів.

В умовах воєнного стану, коли у держави та її інституцій на всіх рівнях є величезний брак ресурсів, варто запроваджувати відносно прості заходи, що дадуть у разі більший короткостроковий у вигляді активізації потенціалу та довгостроковий у вигляді сталого розвитку волонтерства ефект, ніж на них буде затрачено ресурсів. До таких пріоритетних напрямків нами віднесено: державне стимулювання волонтерської діяльності, зростання практики залучення волонтерів до діяльності

органів державної влади та місцевого самоврядування, спрощення процедури залучення волонтерів-іноземців в Україну, поширення інформації про волонтерські організації та формування позитивного іміджу волонтерської діяльності.

Завдяки пропонованим напрямкам державної підтримки волонтерська діяльність має всі шанси стати частиною національної ідеї українців по всьому світу та навіть «експортованим продуктом» у ті країни, які починають свій шлях до демократії та громадянського суспільства. Водночас такий довгостроковий сценарій можливий за умови сталої державної підтримки волонтерства, його концептуального піднесення до рівня суспільно корисної праці, а також за умови активного залучення громадськості та бізнесу до підтримки та розвитку волонтерських ініціатив. Лише системний підхід з урахуванням усіх аспектів волонтерської діяльності та їх інтеграції до загальнодержавної стратегії розвитку зможе забезпечити успішний та стійкий розвиток волонтерського руху в Україні.

Ключові слова: *волонтерство, волонтерська діяльність, публічне управління, місцеве самоврядування, благодійна діяльність, громадянське суспільство, волонтерські організації, державне стимулювання волонтерської діяльності, сталий розвиток.*

Oleh SERNIAK,

Associate Professor of the Department of Public Management and
Administration,

PhD in Public Administration, Associate Professor,

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-8935-3253>

Iryna SERNIAK,

Associate Professor of the Department of International Economic Relations,

WAYS TO IMPROVE THE SUPPORT OF VOLUNTEERING BY STATE AND LOCAL AUTHORITIES IN UKRAINE

Volunteering as a social movement in Ukraine have developed most significantly since the Russian military invasion of Ukraine in February 2014, but the first months of the full-scale war in February-March 2022 can be called a kind of culmination of this development. Despite the significant dynamics of the development of volunteering in Ukraine and its enormous potential, there are significant problems in the area of its support and development by public administration and local government institutions. Among such main problems are insufficient funding, limited access to information, insufficient coordination with business and communities, as well as bureaucratic barriers. This leads to low efficiency of volunteer projects, lack of motivation and recognition of volunteers, and also complicates the development of the volunteer movement in general. Solving these problems requires a comprehensive public administration approach and active participation of all stakeholders, who should not only support volunteering in Ukraine, but also ensure its sustainable development.

The analysis of definitions and legislative wording made it possible to identify the key features of volunteer activity, which are voluntariness, that is, activity according to the personal will of the individual, without obligations or coercion; gratuitousness, or non-profitability, that is, the absence of material remuneration for volunteer activity. On the contrary, volunteers, as a rule, give their time, skills and resources to improve the lives of other people or to support important public affairs; social utility, that is, the focus of activity on improving

the well-being of the community, society, state, providing assistance to those who need it.

The view of volunteering as a form of charitable activity does not prevent the government from developing this type of social relations independently, which is confirmed in particular by the presence of a separate law on volunteer activity. However, legal support is only part of public administration of the development of volunteer activity. Its main, and perhaps most difficult, direction is related to the formation of socio-psychological motives among citizens and the development of a culture of volunteering, which, in combination with organizationally capable volunteer institutions, ensure the sustainability of volunteering in Ukraine.

The need for support for volunteering in Ukraine by public authorities and local governments is due to the special role of volunteering in conditions of full-scale war. If we add to this the ability of volunteering to lay the foundation for civil society in general, then the development of volunteering should be one of the key priorities of public and administrative activities. Below are several ways in which such activities can be improved, namely: financial support, in particular the provision of grants, subsidies and other financial resources for volunteer organizations; development of human capital of volunteering through training and consulting of volunteers in order to increase their competence and effectiveness of activities; information support, which is manifested in ensuring open access to information about volunteering opportunities, as well as in the popularization of volunteering through the media and social networks; cooperation with the business environment and stimulation of corporate social responsibility in the form of support for volunteer projects; recognition and encouragement of volunteer activities, in particular the introduction of a system of awards, prizes and other forms of recognition of the role of volunteers; simplification of legal procedures, in particular in terms of reducing bureaucratic obstacles and facilitating the registration process of volunteer

organizations; creation of volunteer centers that will provide support, coordination and resources for volunteers.

In conditions of martial law, when the government and its institutions at all levels have a huge lack of resources, it is worth introducing relatively simple measures that will give many times greater short-term effect in the form of activating potential and long-term in the form of sustainable development of volunteering than the resources spent on them. We have included such priority areas as: public promotion of volunteering, increasing the practice of involving volunteers in the activities of public authorities and local self-government bodies, simplifying the procedure for attracting foreign volunteers to Ukraine, disseminating information about volunteer organizations and forming a positive image of volunteering.

Thanks to the proposed areas of public support, volunteering has every chance of becoming part of the national idea of Ukrainians around the world and even an «exported product» to those countries that are beginning their path to democracy and civil society. But such a long-term scenario is possible provided that there is constant public support for volunteering, its conceptual elevation to the level of socially useful work, as well as the active involvement of the public and business in supporting and developing volunteer initiatives. Only a systemic approach, taking into account all aspects of volunteer activity and their integration into the national development strategy, will be able to ensure the successful and sustainable development of the volunteer movement in Ukraine.

Key words: *volunteering, volunteer activities, public administration, local government, charitable activities, civil society, volunteer organizations, public promotion of volunteer activities, sustainable development.*

Постановка проблеми. Волонтерська діяльність і волонтерство як суспільний рух в Україні набули свого найбільшого розвитку з моменту

російського військового вторгнення в Україну в лютому 2014 року, проте своєрідною кульмінацією цього розвитку можна назвати перші місяці повномасштабної війни вже у лютому-березні 2022 року. Підтвердженням цього є дані Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, згідно з якими близько 61% опитаних у грудні 2022 року українців так чи інакше долучалися до волонтерської допомоги військовикам чи своїм співгромадянам: хтось допомагав фізичною роботою (близько 10%), 31% допомагали фінансово, близько 20% – і фінансово, і роботою [1]. Кількісним показником, що свідчить про розвиток волонтерства в умовах повномасштабної російсько-української війни, є зростання зареєстрованої чисельності волонтерів. Так, до повномасштабного вторгнення в Реєстрі волонтерів було лише 354 особи, а вже в квітні 2023 року в цій базі було 4,3 тисячі волонтерів. Така активізація волонтерської діяльності була відзначена й британською організацією Charities Aid Foundation (CAF), що, починаючи з 2022 року, включає Україну до першої десятки країн у світовому рейтингу благодійності World Giving Index. І хоча 2024 року Україна опустилася на п'ять позицій порівняно з попереднім роком [2], проте водночас продовжує входити до п'ятірки держав, чий рейтинг благодійності зріс найбільше за останнє десятиліття.

Попри значну динаміку розвитку волонтерської діяльності в Україні та її величезний потенціал, існують суттєві проблеми у сфері її підтримки та розвитку з боку державних і місцевих інституцій влади. Серед таких основних проблем можна виокремити недостатнє фінансування, обмежений доступ до інформації, недостатню координацію з бізнесом та громадами, а також бюрократичні бар'єри. Це призводить до низької ефективності волонтерських проєктів, браку мотивації та визнання волонтерів, а також ускладнює розвиток волонтерського руху загалом. Вирішення цих проблем потребує комплексного публічноуправлінського

підходу й активної участі всіх зацікавлених сторін, що мають не просто підтримати волонтерство в Україні, а забезпечити його сталий розвиток.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні дослідження волонтерської діяльності та волонтерства як соціального явища часто перебувають на межі різних наук і дисциплін, зокрема філософії, соціології, економіки, права, політології, публічного управління. У цьому контексті варто згадати праці Н. Борецької, О. Ванюшиної, П. Горінова, Р. Драпушка, Р. Захарчука, Г. Крапівіної, О. Ільюка, О. Литвиненко, І. Лопатченко, І. Марченко, Я. Пилипенка, С. Поляруша, В. Руденко, І. Черняхівської, Д. Швеця й інших. Високо оцінюючи внесок цих вчених у дослідження волонтерської діяльності, зокрема її правового й організаційного забезпечення, вважаємо за доцільне акцентувати увагу науки публічного управління та адміністрування на пошуках шляхів сталої підтримки волонтерства в Україні як одного з фундаментальних чинників розвитку громадянського суспільства та важливого складника формування соціального капіталу в державі.

Мета статті полягає у висвітленні шляхів удосконалення підтримки органами державної влади та органами місцевого самоврядування волонтерської діяльності в Україні, що можуть бути впроваджені в короткостроковій перспективі та в умовах правового режиму воєнного часу і не потребуватимуть значних матеріально-фінансових ресурсів, але водночас забезпечать сталий розвиток волонтерської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Законодавче закріплення державної підтримки розвитку волонтерства в Україні відбулося разом з ухваленням Закону України «Про волонтерську діяльність» від 19 квітня 2011 року, оскільки саме тоді було сформульовано визначення волонтерської діяльності як добровільної, соціально спрямованої, неприбуткової діяльності, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської

допомоги [3]. З цього часу волонтерство стало предметом науки та практики публічного управління та адміністрування.

Поняття волонтерства має досить багато визначень, зокрема такі:

- благодійність, що здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної платні, просування по службі, заради добробуту й процвітання спільнот і суспільства загалом;

- добровільна діяльність, заснована на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства та, не маючи цілей отримання прибутку, одержання оплати чи кар'єрного зросту;

- отримання всебічного задоволення особистих і соціальних потреб шляхом надання допомоги іншим людям;

- основа функціонування громадських організацій, форма громадянської активності населення; національна ідею милосердя та благодійності [4].

Аналіз цих визначень і законодавчого формулювання дає змогу виокремити ключові риси волонтерської діяльності, якими є:

- добровільність, тобто діяльність згідно з особистою волею індивідуума, без обов'язків чи примусу;

- безоплатність, або неприбутковість, тобто відсутність матеріальної винагороди за волонтерську діяльність. Навпаки, волонтери, як правило, віддають свій час, навички та ресурси для поліпшення життя інших людей або для підтримки важливих суспільних справ;

- соціальна корисність, тобто спрямованість діяльності на поліпшення добробуту громади, суспільства, держави, надання допомоги тим, хто її потребує.

Завдяки цим рисам волонтерська діяльність часто ототожнюється з благодійництвом, яке, однак, є більш давнім видом безкорисливої допомоги одних людей іншим. Сучасний погляд на відмінність волонтерської та благодійної діяльності здійснив український науковець Р.

Захарчук, який називає ключовою ознакою, що дає змогу відмежовувати поняття благодійної діяльності від волонтерської діяльності, є форма її надання. У першому разі, це надання фінансових ресурсів, в іншому – це немонетизована форма, тобто суспільно корисна праця в інтересах інших осіб. Також Р. Захарчук звертає увагу на таку особливість надання благодійної допомоги як неовов'язковість особистої участі та присутності суб'єкта благодійної діяльності. Натомість, волонтерська діяльність завжди передбачає активні дії волонтера у вигляді суспільно корисної праці на благо інших осіб, які потребують такої допомоги [5].

Такий погляд на волонтерство як форму благодійної діяльності не заважає державі розвивати цей вид суспільних відносин самостійно, що, зокрема, підтверджується наявністю окремого закону про волонтерську діяльність. Однак, правове забезпечення є лише частиною публічного управління розвитком волонтерської діяльності. Основний, і мабуть, найскладніший його напрямок пов'язано з формуванням соціально-психологічних мотивів серед громадян і розвитком культури волонтерства, що в поєднанні з організаційно-спроможними волонтерськими інституціями забезпечують сталість волонтерства в Україні.

Потреба підтримки волонтерської діяльності в Україні з боку державної влади та місцевого самоврядування зумовлена особливою роллю волонтерства в умовах повномасштабної війни, а саме:

- волонтерство має потужну здатність об'єднувати людей довкола спільних цінностей, якими є допомога іншим. При цьому такі об'єднання є досить стійкими та тривалими, що важливо в умовах війни на виснаження та ситуації, коли зусиль лише однієї держави недостатньо для перемоги над ворогом;

- волонтерство створює платформу для співробітництва та злагодженої дії на благо всієї країни, попри соціальні, майнові, релігійні чи навіть політичні розходження;

-волонтерська діяльність сприяє формуванню міцних спільнот, де люди віднаходять спільні цінності та взаєморозуміння, стимулює взаємодопомогу, толерантність та взаємоповагу, що сприяє зміцненню соціальної єдності та розвитку громадянської свідомості [6].

Якщо додати до описаної вище ролі волонтерства його здатність цементувати громадянське суспільство загалом, то розвиток волонтерської діяльності має бути одним із ключових пріоритетів державноуправлінської діяльності.

Нижче наведено кілька шляхів, якими можна вдосконалити таку діяльність, а саме:

- фінансова підтримка, зокрема надання грантів, субсидій та інших фінансових ресурсів для волонтерських організацій;

- розвиток людського капіталу волонтерства через навчання та консультування волонтерів з метою підвищення їхньої компетентності та результативності діяльності;

- інформаційна підтримка, що проявляється в забезпеченні відкритого доступу до інформації про можливості волонтерства, а також у популяризації волонтерської діяльності через медіа та соціальні мережі;

- співпраця з бізнес-середовищем і стимулювання корпоративної соціальної відповідальності у вигляді підтримки волонтерських проєктів;

- визнання та заохочення волонтерської діяльності, зокрема впровадження системи відзнак, нагород та інших форм визнання ролі волонтерів;

- спрощення юридичних процедур, зокрема в частині зменшення бюрократичних перешкод і полегшення процесу реєстрації волонтерських організацій;

- створення волонтерських центрів, що надаватимуть підтримку, координацію та ресурси для волонтерів.

Об'єктивно зрозуміло, що в умовах воєнного стану, коли в держави та її інституцій на всіх рівнях є величезний брак ресурсів, комплексно реалізувати названі напрямки підтримки волонтерської діяльності майже неможливо. Та й зобов'язувати таке робити теж недоречно. Проте є напрямки, що є відносно простими в запровадженні та які дадуть у рази більший короткостроковий у вигляді активізації потенціалу та довгостроковий у вигляді сталого розвитку волонтерства ефект, ніж на них буде затрачено ресурсів.

Назвімо ці напрямки пріоритетними для держави та місцевого самоврядування в умовах російсько-української війни, що досі триває. До таких пріоритетних напрямків нами віднесено:

- державне стимулювання волонтерської діяльності;
- зростання практики залучення волонтерів до діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- спрощення процедури залучення волонтерів-іноземців в Україну;
- поширення інформації про волонтерські організації та формування позитивного іміджу волонтерської діяльності.

Щодо першого з перерахованих напрямків, то українські науковці Р. Драпушко та О. Ільюк наголошують на тому, що волонтерство заслуговує на підтримку держави й приватної ініціативи як постійний вид діяльності, тобто такий, що має забезпечувати волонтерів матеріально. Вони звертають увагу на те, що волонтери хоча б не повинні зазнавати втрат від того, що займаються суспільно корисною справою, щонайменше на період дії правового режиму воєнного стану, що може виявитися і доволі тривалим. Ідеться не лише про певну, хоча б мінімальну, винагороду за роботу, а й про деякі соціальні гарантії, скажімо, нарахування волонтерам стажу роботи, що враховуватиметься під час нарахування пенсії тощо [7].

Ми вважаємо, що можливими шляхами для публічноуправлінського стимулювання волонтерської діяльності нині є надання державних гарантій і соціальних пільг, як для донорів крові, наприклад:

- вихідний день у день здавання крові та додатковий вихідний день за кожен день здавання крові. Для волонтерів такий додатковий до основної відпустки вихідний день може надаватися за умови наявності певної кількості волонтеро-годин, що обліковані належним чином. Як варіант, пропонується встановити, що за 120 волонтеро-годин працівникові надається додатковий календарний день до щорічної основної відпустки;

- упродовж одного року після здійснення донації крові працівникові надається право на виплату допомоги з тимчасової непрацездатності у зв'язку із захворюванням у розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати донора незалежно від стажу роботи. Аналогічне право може бути встановлене для волонтерів за умови, що вони отримали 240 волонтеро-годин упродовж календарного року;

- студенти впродовж одного року після здійснення донації крові мають право на отримання за місцем навчання грошової допомоги у розмірі 25 відсотків встановленої в закладі освіти стипендії. Уведення надбавок до студентських стипендій за волонтерську діяльність не є обов'язковим кроком, проте включення цієї діяльності до ключових чинників рейтингування студентів, їхнього відбору для участі в програмах міжнародної академічної мобільності чи встановлення інших внутрішньо університетських заохочень є цілком реалізованими заходами;

- видається посвідчення і вручається нагрудний знак «Почесний донор України», що дає право на отримання надбавки до пенсії в розмірі 10 відсотків затвердженого прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць.

Запровадження соціального статусу «Почесний волонтер України» за визначену кількість отриманих волонтеро-годин і призначення навіть

незначної надбавки до пенсії є вагомим стимулювальним сигналом від держави, що ця діяльність важлива і потрібна не лише сьогодні, коли держава протистоїть значним викликам і загрозам, але і в середньо- та довгостроковому майбутньому.

Першим кроком у стимулюванні волонтерської діяльності, насамперед молоді, як нам видається, є ухвалений 8 січня 2025 року законопроект за № 11159 про розвиток волонтерства в освіті. Цю ініціативу підтримало 298 народних депутатів. За законопроектом в українських закладах освіти волонтерство за спеціальністю зможуть зараховувати як практику. Крім того, організації видаватимуть документи про підтвердження участі здобувачів вищої освіти в благодійній діяльності. Зміни передбачають, що керівники закладів освіти середньої, професійної (професійно-технічної) передвищої та вищої освіти отримають новий обов'язок – сприяти волонтерським ініціативам та залученню учнів до благодійності. Крім того, народні депутати змінили законодавче визначення мотиваційного листа, що подають абітурієнти при вступі до закладів вищої освіти. У ньому абітурієнти зможуть поділитися досягненнями не лише в навчанні, а й громадській та волонтерській діяльності. У Пояснювальній записці до проекту Закону йдеться про те, що «волонтерство дає можливість молоді розвивати свої навички та отримувати практичний досвід, який є корисним не лише для подальшого вступу до вищої та/або професійної освіти, але й для вступу на ринок праці. Роботодавці все більше оцінюють соціальну відповідальність та волонтерський досвід як показник готовності працівника бути активним та ефективним у команді». Автори законопроекту зауважують, що зміни впроваджують з метою адаптації законодавства України до права Європейського Союзу.

Іншим пріоритетним напрямком публічноуправлінської підтримки волонтерської діяльності є зростання практики залучення волонтерів до

діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Публічні інституції мають першими показати приклад правового залучення волонтерів через укладення договорів про провадження волонтерської діяльності. Шаблон такого документа створено завдяки співпраці Національної соціальної сервісної служби України, ICAP Єднання, Українського незалежного центру політичних досліджень (УНЦПД) і Центру демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ) та завдяки підтримці Агентства США з міжнародного розвитку. Він чітко прописує предмет договору у вигляді технічного завдання для волонтера, зазначає період залучення волонтера, а також фіксує обов'язки органу державної влади чи органу місцевого самоврядування щодо волонтера [8]. Залучення волонтерів на договірних засадах дозволить в майбутньому чітко фіксувати кількість волонтеро-годин чи волонтеро-днів, які були відпрацьовані. Також такий крок з боку публічних інституцій покаже іншим організаціям, що залучають волонтерів, недопустимість підміни неоплачуваної роботи волонтерством без належної документальної фіксації такої діяльності.

Загальний підхід до спрощення процедури залучення волонтерів-іноземців в Україну полягає в зменшенні кількості контрольних публічних інституцій, що залучені до цього процесу, та диджиталізації процесів інформування Національної соціальної сервісної служби України про намір організації залучити волонтера-іноземця, отримання посвідки на тимчасове проживання волонтера-іноземця в Україні та інформування Державної міграційної служби України про закінчення співпраці з волонтером-іноземцем.

Пріоритетний напрямок підтримки органами державної влади та органами місцевого самоврядування волонтерської діяльності у вигляді поширення інформації про волонтерські організації та формування позитивного іміджу волонтерської діяльності є не менш важливим, ніж усі

попередні. На думку української науковиці І. Лопатченко, держава та місцеве самоврядування мають сприяти створенню інформаційних матеріалів з висвітлення кращих волонтерських практик у форматі соціальної реклами, журналістських розслідувань, окремих тематичних програм, а також розробленню стратегії проведення інформаційної кампанії, спрямованої на залучення до волонтерства якомога ширшого кола громадян України [9].

Регулярне інформування владою громадян про історії успіху волонтерських ініціатив та успішні приклади волонтерської діяльності сприяє формуванню культури волонтерства в суспільстві, підтверджує його цінність і корисність для громади, регіону та держави загалом, закріплює чіткі довгострокові перспективи того, що цією діяльністю займатимуться наступні покоління громадян у майбутньому.

Висновки. Волонтерство сьогодні, в умовах війни, є не лише істотним чинником нашої Перемоги, але й стрижневим фактором успішної України в майбутньому. Волонтерська діяльність має всі шанси стати частиною національної ідеї українців по всьому світу та навіть «експортованим продуктом» у ті країни, що починають свій шлях до демократії та громадянського суспільства. Проте такий довгостроковий сценарій можливий лише за умови сталої державної підтримки волонтерства, його концептуального піднесення до рівня суспільно корисної праці, а також за умови активного залучення громадськості та бізнесу до підтримки та розвитку волонтерських ініціатив. Лише системний підхід з урахуванням усіх аспектів волонтерської діяльності та їх інтеграції в загальнодержавну стратегію розвитку зможе забезпечити успішний та стійкий розвиток волонтерського руху в Україні.

Перспективи дальших наукових досліджень у сфері вдосконалення підтримки волонтерської діяльності органами державної влади та органами місцевого самоврядування в Україні можуть охоплювати такі напрямки:

-розроблення моделей співпраці між волонтерськими організаціями, державними інституціями та бізнесом з метою створення стійкої системи підтримки волонтерської діяльності;

-порівняльний аналіз досвіду інших країн у державній підтримці волонтерства та адаптація найкращих практик до українських реалій;

-вивчення можливостей використання сучасних інформаційних технологій, зокрема штучного інтелекту, та соціальних медіа для популяризації волонтерської діяльності та залучення нових волонтерів;

-дослідження мотиваційних чинників, що впливають на участь у волонтерській діяльності, та розроблення загальнодержавних і місцевих програм підтримки та навчання волонтерів;

-оцінювання соціально-економічного впливу волонтерської діяльності на громади та суспільство загалом, розроблення методик оцінювання ефективності волонтерських проєктів;

-аналіз чинного законодавства у сфері волонтерської діяльності та розроблення пропозицій щодо його вдосконалення для створення більш сприятливих умов для розвитку волонтерства;

-дослідження специфічних потреб та викликів у різних регіонах України щодо підтримки волонтерської діяльності та розроблення рекомендацій для їх вирішення.

Реалізація цих напрямків дальших досліджень дозволить створити більш ефективну та стійку систему підтримки волонтерської діяльності в Україні, що сприятиме розвитку громадянського суспільства загалом і підвищенню добробуту населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Опір агресору, волонтерство, обстріли інфраструктури : як повномасштабна війна вплинула на життя українців. 2023. URL: <https://dif.org.ua/article/opir-agresoru-volonterstvo-obstrili-infrastrukturi-yak->

povnomasshtabna-viyna-vplinula-na-zhittya-ukraintsiv?fbclid=IwAR3mvi67372b0uyFptkB9FnEjH0Zh9ccAHAF5JrJP_JKsZNWm02V6ncqLnM#_Toc128066177/.

2. World Giving Index 2024. Global Trends in Generosity. The Charities Aid Foundation (CAF). 20 p. URL: <https://www.cafonline.org/docs/default-source/inside-giving/wgi/wgi2024.pdf>.

3. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>.

4. Вашкович В. В., Василенко О. Ю., Карабін Т. О., Лазур Я. В., Манзюк В. В., Рошканюк В. М. Посібник волонтера. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 88 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/51018/1/Посібник%20волонтера.pdf>.

5. Захарчук Р. Благодійна діяльність і волонтерська діяльність : зміст та форма. *Наукові записки. Серія : Право*. 2023. Випуск 14. С. 308-313. URL: <https://pravo.cuspu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/313/318>.

6. Руденко В. Волонтерство як провідне явище в процесі забезпечення соціальної безпеки України : еволюція, значення, сучасний стан та проблематика. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск № 52. С. 32-38. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2546/2466>

7. Драпушко Р. Г., Ільюк О. Є. Становлення філософії волонтерського руху як теоретичної основи особливого розуміння свободи. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2023. Випуск 1 (177). Том 1. С. 40-58.

8. Путівник з волонтерства в Україні : законодавство, менеджмент, найкращі практики. Київ, 2023. 88 с. <https://cedem.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/Putivnyk-z-volonterstva-v-Ukrayini.pdf>.

9. Лопатченко І. М. Аспекти публічного управління розвитком волонтерського руху в Україні. *Bulletin of the National University of Civil Protection of Ukraine. Series : Public Administration*. 2022. № 1 (16). С. 152-161.

REFERENCES

1. Resistance to the aggressor, volunteering, shelling of infrastructure: how a full-scale war affected the lives of Ukrainians. (2023). https://dif.org.ua/article/opir-agresoru-volonterstvo-obstrili-infrastrukturi-yak-povnomasshtabna-viyna-vplinula-na-zhittya-ukraintsiv?fbclid=IwAR3mvi67372b0uyFptkB9FnEjH0Zh9ccAHAf5JrJP_JKsZNWm02V6ncqLnM#_Toc128066177/. [in English]
2. World Giving Index 2024. Global Trends in Generosity. (2024). The Charities Aid Foundation (CAF). 20 p. <https://www.cafonline.org/docs/default-source/inside-giving/wgi/wgi2024.pdf>. [in English]
3. On volunteer activities (2011) : Law of Ukraine dated 19.04.2011 № 3236-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>. [in Ukrainian]
4. Vashkovych V. V., Vasylenko O. Yu., Karabin T. O., Lazur Ya. V., Manziuk V. V., Roshkaniuk V. M. (2022). Volunteer's manual. Odesa : Helvetica Publishing House. 88 p. https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/51018/1/Volunteer's_manual.pdf. [in Ukrainian]
5. Zakharchuk R. (2023). Charitable activities and volunteer activities : content and form. *Scientific notes. Series : Law*. Issue 14. P. 308-313. <https://pravo.cuspu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/313/318>. [in Ukrainian]
6. Rudenko V. (2023). Volunteering as a leading phenomenon in the process of ensuring social security in Ukraine : evolution, meaning, current state and problems. *Economy and Society*. Issue № 52. P. 32-38. <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2546/2466> [in Ukrainian]

7. Drapushko R. H., Iliuk O. Ye. (2023). Formation of the philosophy of the volunteer movement as a theoretical basis for a special understanding of freedom. *Multiverse. Philosophical Almanac*. Issue 1 (177). Volume 1. P. 40-58. [in Ukrainian]

8. Guide to volunteering in Ukraine : legislation, management, best practices. (2023). Kyiv. 88 p. <https://cedem.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/Putivnyk-z-volonterstva-v-Ukrayini.pdf>. [in Ukrainian]

9. Lopatchenko I. M. (2022). Aspects of public administration of the development of the volunteer movement in Ukraine. *Bulletin of the National University of Civil Protection of Ukraine. Series : Public Administration*. № 1 (16). P. 152-161. [in Ukrainian]